

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд на редовния докторант

Демна Красиминова Гигова

„Организация подготовката на виолиста

за спечелване на прослушване в професионален оркестър”

за присъждане на образователната и научна степен „доктор”,

област на висшето образование 8. Изкуства,

професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство

Рецензент: проф. д. изк. Филип Павлов,
жив. в гр. София, ж. к. Младост 3, бл. 317,
вх. А, ап. 3, тел. 00359 888874638,
e-mail: fpmusic49@abv.bg

Демна Гигова е представител на едно ново поколение изпълнители-виолисти, преминали в изграждането си като инструменталисти през всички нива на професионалното музикално обучение. Тя започва своето музикално развитие от НУМТИ - Пловдив в класа по виола на Георги Найденов, след това е студентка в НМА в класа на проф. д-р Стефан Жилков, логично и естествено цялостното ѝ обучение завършва и със специализация, която преминава при проф. Пол де Клерк в Кралската консерватория в Брюксел. След тези етапи в своето развитие, Гигова навлиза в активната си изпълнителска кариера.

От 2001 г. тя стартира своята оркестрова практика с различни оркестри: първоначално в състава на Софийската опера, а след това в симфоничния оркестър на БНР, където става водач на виоловата група. В период около 3 години след това, тя работи в симфонични оркестри в Германия, а след завръщането си оттам е помощник-водач на група в

Софийската филхармония. Освен като оркестрант, Гигова се изявява също като солов изпълнител и в различни по своя състав камерни ансамбли в страната и в чужбина. Изпълнителската ѝ практика се свързва с концерти в различни европейски държави, с участия в международни фестивали, с прегледа НБМ, със записна дейност в БНР и т. н.

В близко време тя започна разширяването на своя спектър от ангажименти с добавянето на педагогическа практика. Тази нейна широка и многопосочна дейтелност ѝ дава възможност да обхване и да осмисли цялостната инструментална проблематика, с която се е сблъсквала в своето професионално израстване до днес.

Като свързва в единен процес видовете подходи в обучението с постигнатите резултатни форми, Гигова очертава и тяхната връзка с психофизиологичните качества на изпълнителя и с необходимостта той да премине специализирана предварителна подготовка, за да може да преодолее редица други важни и съществени моменти, свързани с бъдещата му професионална практика. Целият широк комплекс от взаимодействия и зависимости е подложен на последователен и конкретен анализ в докторантското изследване.

Представеният дисертационен труд синтезира натрупания опит в изграждането на индивидуалната изпълнителска кариера на Гигова, нейните разнородни впечатления и познания от издържани конкурси, чието спечелване гарантира бъдеща професионална практика. Той е структуриран в три основни глави, от които първите две визират начина и целите на професионалното обучение и различните базови аспекти на подготовка на виолистите за участие и спечелване на конкурс за работна позиция. В трета глава се предлага анализ на концертни творби, които неотменно присъстват в конкурсни програми и имат важно значение в сферата на личната

интерпретация, а и като вид относително утвърден изпълнителски стандарт. Разгледани са оркестрови трудности, които са обект на важна оценка от страна на журито, изпълнявани от кандидатите в конкурси.

Целта и задачите, както са представени в научното изследване, са точно дефинирани и тяхната комплексност е ценен информационен източник. Дисертантката предлага един нетипичен изследователски подход към тази проблематика, която е незаслужено пренебрегвана, но има съществена важност като социален елемент и обществена позиция. От своята гледна точка, тя дефинира и изяснява същността на разграничените 6 процесуални етапа на професионалната подготовка на виолистите преди същинското им участие в съответния конкурс (стр. 7-8). Това е една твърде широка база за съждения, която трябва да е обект на специализирани знания и да бъде подложена на последователен и конкретен анализ.

След традиционният за редица дисертации исторически преглед на възникването, разпространението и усъвършенстването на съответния музикален инструмент, дисертантката се насочва към оркестровия репертоар, който е основния източник за конкретна информация. Тя очертава и разграничава същностните характеристики на двете системи, на които се базира подготовката на виолистите за професионалната им реализация в западните държави и у нас: *прагматична и програмна* (стр. 19-20). Нейната позиция е ясно представена, че специализираните знания се получават в най-голям обем чрез провежданото индивидуално обучение, в съчетанието му с работа с клавирен съпровод и камерно свирене. Но тя веднага заявява, че този комплекс не е достатъчен за усвояване на различната проблематика при свирене в оркестър. В разработената концепция, като положителен елемент на обучението изцяло се вписва т. нар. оркестров стаж в действителни изпълнителски формации, участието в оркестрови фестивални академии,

работа в оркестър по проекти и др. форми с конкретна практическа насоченост. Отбелязана е и практиката в последните години в България в това направление.

Втората глава на дисертацията предлага анализ на изискванията и преглед на техния комплексен характер при кандидатстване за професионално място в оркестър. Пространната информация съдържа всички технически аспекти от записването на участници в конкурса за оркестранти до провеждането на прослушванията от специализираното жури. Много добре са представени общите и специфични изисквания към кандидатите и свободните опции за нови музиканти за заемането на различни длъжности. Стройният коментар обхваща редица специфики, които трябва да са обект на внимание от страна на участниците, за да може тяхното представяне да има необходимия комплексен характер, който да удовлетвори оценителите. Не са подминати от нейната специализирана оценка:

- зависимостите между психичните нагласи и конкретното физиологично състояние;
- важноста да се разполага с достатъчното време преди същинското участие в конкурса;
- значението на предварителното познаване на определени специфични изисквания от страна на журито;
- необходимостта от специална концентрация при избора на инструменталния подход при заявени конкретни изисквания и още редица други същностни моменти и компоненти на участие в конкурс.

Не е подмината от обсъждане необичайната и сложна ситуация да представиш личните си изпълнителски качества с непознат корепетитор, който е служебен изпълнител в конкурса и с когото за първи път установяваш контакт направо на сцената (стр. 52-53). Проследяват се възможните

взаимоотношения, начин на контактуване и създаване на синхрон в съвместното изпълнение.

Обемът и качеството на заложената информация в дисертационното изследване е впечатляващ, а нейният анализ е проведен последователно и по същество представя, изяснява и уточнява конкретна, и в същото време, твърде широка и разнородна проблематика.

Реалностите при преминаване през различните турове на кандидатстване в конкурсите за работна позиция, са последователно представени в индивидуалната им специфичност и е изложена базова система от необходими знания, които трябва да бъдат демонстрирани от виолистите (стр. 43-44). Обърнато е специално внимание, че изпълнението на оркестровите трудности е неразривно свързано с показването на овладяност на всички основни изпълнителски похвати в тяхната комплексност: интонация, темпоритъм, динамична нюансировка, специфични щрихи и още мн. др. компоненти, които следва да бъдат разпознаваеми в индивидуалната демонстрация. Тяхното подценяване, или в друг случай - пренебрегване, поради каквато и да е друга причина или индивидуална идея, могат да доведат до неуспешен конкурсен финал.

В определен момент от конкурса, може журито да поиска от кандидатите промяна на някои музикално-изразни средства. Дисертантката прецизира и тази възможна проблематика, която може да стресира изпълнителя. Тази вариантност на трактовката трябва незабавно да се представи, но без да се накърнява цялостната звукова картина на неговото изпълнение. Такъв момент е показателен за бързи реакции когато диригентите предявяват свои специфични изисквания към оркестрантите.

Разгледани са и други компоненти от значение за създаване на цялостно впечатление за качественоста на колегата, който е спечелил

конкурса като напр. пробният стаж в оркестъра, взаимоотношенията в инструменталната група, физическата и психическа кондиция на изпълнителя в сложен оркестров репертоар и т. н.

От професионална гледна точка, трета глава представлява особен интерес. Гигова представя изпълнителски анализ на проблематика, която се съдържа в най-често предлаганите творби за изпълнение на подобни конкурси, както и съдържаща се в разнородните оркестрови трудности.

Разгледаният класически концерт от Щамиц третира: важни моменти в интерпретацията; проблемност, пораждаща се от акордиката или двугласната интервалика при излагането на различни части от тематизма; апликатурни проблеми и др. компоненти на изпълнението.

В избрания за анализ концерт от Хиндемит, който е измежду най-често изпълвяваните концерти на прослушванията, нейното внимание е насочено към: интонационната чистота в двойния гриф и в акордиката; специфичните ритмични фигурации като лайтмотивна ритмика; полифоничността на фактурата в дадени дялове на творбата; изключителната контрастност в образността; яснотата на артикулацията в диалогичните места между виолата и оркестъра и т. н.

Гигова показва начини за преодоляване на проблемните места и динамични подходи, които могат да направят изразителна музикалната картинност на различните фрагменти или на по-големи епизоди в развитието на партитурата.

Анализите и препоръките, свързани с оркестровите трудности, убеждават в нейните точни преценки за правилни изпълнителски подходи в използването на подходящи инструментални техники. Всички предложени анализирани фрагменти са емблематични за виоловия инструмент и са неотделими от широката оркестрова практика. Соловите епизоди са

разгледани само като условие за представяне на индивидуално мислене и отношение към дадена авторска стилистика.

Достоверността на използваните материали в научната разработка се потвърждава от използваните библиографски източници. Представените нотни примери от авторски опуси ясно аргументират целите на изследването.

Реализираните публикации са пряко свързани с темата на труда. Те се разглеждат като **важна и неделима част от авторската концепция в неговото развитие.**

Представеният минимален брой приноси на научното изследване в много малка степен отразява широтата на тази проблематика, представена от авторката чрез задълбочено, пространно, многопосочно известяване.

Авторефератът пресъздава вярно съдържанието на дисертационния труд и негови същностни моменти от основните му глави.

Трябва да се отбележи, че научният ръководител на докторантката - проф. д-р Петя Бъговска, има своя принос към общото представяне и структуриране на необичайния по своята цел и характер дисертационен труд.

Заключение

Дисертационният труд е разработен задълбочено, налице е познание, свързано с неговата проблематика. Логично и последователно се представя теоретичната му същност, а разработката определено е новост в изследователската работа. Спецификата на инструменталната проблематика е обект на точна оценка от страна на дисертантката и представя съдържателността на изпълнителските ѝ знания, Несъмнено те са логично следствие от натрупания личен професионален практикум.

Това изследване ще е от полза в обучението на младите виолисти и ще им даде солидни представи за формите и начини за кандидатстване за работно място в професионални оркестрови състави.

Качествата на разработката ми дават основание да препоръчам на членовете на научното жури да присъдят на Демна Красиминова Гилова образователната и научна степен „доктор” в професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство.

02.10.2023 г.

/проф. д. изк. Ф. Павлов/